

**КУЗЬМА
СКРЯБІН
ПОВНЕ
ЗІБРАННЯ ТВОРІВ**

2-ге видання, перероблене

Харків
«Фоліо»
2025

**Я,
«ПОБЕДА» І БЕРЛІН**

Коли не знаєш, з чого почати, то крадається думка: чи варто починати взагалі? Але є про що розказати і, видно, доведеться все-таки з чогось почати. Наприклад, з того, що я зайшов до Ориськи. Вона жила в моєму вонючому під'їзді на три поверхи вище. Під'їзд воняв не через те, що там жили ми з Ориською, а просто воняв, як воняли в той час усі совецькі під'їзди. Я подзвонив у двері, і вона відкрила. Тоді як радянська молодь була спрямована на штурмування наукової ниви, Ориська триста восьмий раз повернулася з товаром із Турції і збиралася поїхати туди через пару днів, щоб задовольнити потреби українських трударів у светрах «Бойс». Це їй вдавалося, мушу вам сказати. Половина мешканців Новоєврейська вважала ознакою хорошого тону лазити по місті в светрах Ориськи. І Новоєврейськ вечорами нагадував колонію «Бойсів», які відрізнялися один від одного хіба що кольором самого надпису «Бойс». Ориська відкрила і ковзнула поглядом повз мене у під'їзд. Я заходив не часто, і Бог свідок, мій візит не віщував Орисьці нічого доброго. Я зайшов і, не розводячись про погоду та як справи, перейшов до головної мети візиту:

— Орисько, позич двісті баксів.

(У той час сума в двісті доларів була еквівалентна теперішній сумі в дві штуки баксів.) Ориська, яка давно вже оперувала сумами, де нулів значно більше, ніж у тій, яку я попросив, махнула кучерявчиками на знак згоди, і за хвилину я стояв по другий бік дверей, тримаючи в руках те, про що мріяти ще десять хвилин тому боявся. За двісті доларів я мав купити ПЕРШУ В СВОЄМУ ЖИТТІ власну машину. Один львівський художник продавав її за таку суму не тому, що йому треба були гроші. Він купив нові «Жигулі», а «Победа», бо, власне, про неї велася мова, стояла в гаражі купу років, і ніхто не знав, яким чином її звідтам дістати. Дивно, але я це чомусь знав. Я ніколи не шукав легких вирішень проблем, і навіть коли все здавалося елементарним —

я йшов в обхід. Для того щоб «Победа» виїхала з гаража, нам потрібен був як мінімум — акумулятор. Я подзвонив К'юру, і ми увечері, акуратно розкурочивши пів мусорної машини, зняли з неї далеко не свіжий, але робочий танковий акумулятор. Чому танковий — ніхто не знав, але тоді всі батареї, більші за ту, що стоїть у «Жигулях», називали танковими. К'юр любив стрьомні походи, і тому кандидатура співучасника не обговорювалася. Він мав здоров'я на трьох, і поки я збирався з думками й підшукував, чим би відкрити капот, він його просто зламав, так само як він відламав у трамваї компостер і пробив ним голову якомусь алкоголіку, який просто криво на нього подивився. Разом з акумулятором ми витягнули з півтора метра грубезного кабелю, який вів од нього кудись у кабінку. І з цим усім крамом у величезній торбі і двомастами баксами, схованими в кишеньку у трусах, я з гордістю ввалився наступного дня до обійстя художника у Львові.

Він справляв враження митця-невдахи. Типу — сам роблю, сам кайфую, і нікому не дано зрозуміти силу його таланту. Ми зайшли в гараж. Красуня «Победа» стояла, накрита різноманітними шматами, на яких збереглися ще записки древніх ацтеків. Художник недооцінив свої можливості і дунув на капот, піднімаючи таку хмару пилюки, що сам у ній розчинився. Після того як хмара впала на землю і на мене в тому числі, художник знову з'явився на екрані і запитав:

— Гроші привіз?

— Ясно, — відповів я тоном, гідним Білла Гейтса, який вирішив прикупити фірму Apple Macintosh. Відвернувшись від нього, я засунув руку під штани і, довго колупаючись, ледь не порвавши одну із соток, витягнув гроші на-гора. Простягнув руку у напрямку художника:

— Прошу.

Він узяв банкноти, і один Бог знає, що він міг побачити в темноті гаража. Митець довго їх обслідував і сховав у кишеню. Мимоволі я зрадив, що Ориська дала сотками, а не десятками, бо тоді ми провели б у гаражі цілу ніч. З таким самим успіхом художнику можна було втулити два клаптики туалетного паперу або дві салфетки. Він боявся навіть витягувати з кишені ці гроші на денному світлі, переслідований думками, що його посадять за валютні операції.

Ми витягнули акумулятор із торби й відкрили капот машини. Там було місця значно менше, ніж хотілося. Акумулятор довелося поставити у багажник, який був подібний до дамської сумочки. Крім цього акумулятора туди можна було б захвати ще хіба що пачку цигарок. Пригодився той кабель, який ми видерли з К'юром. Ним

треба було з'єднати розташований у багажнику акумулятор і стартер на двигуні під капотом. Я думаю, що в ту мить, коли ми пропихали кабель завтовшки з руку під сидлами автомобіля, його конструктор зробив трійний переворот у своїй труні. До такого могли додуматися хіба що наші радянські уми. І це не був пік нашого винахідництва. Кабель не пролазив у дірку під рулем з кабіни під капот, і ми його пустили через вулицю. Він виходив з боку передніх правих дверей надвір і спокійно собі заходив назад, провисаючи у повітрі всього якихось там сорок сантиметрів. Той факт, що його перетискали двері і кришка капота, нас абсолютно не бентежив.

Салон «Победи» — це історія, гідна окремої повісті. Ви відчиняєте двері, які важать, напевно, як цілий автомобіль «Таврія» з чотирма особами на борту, і попадаєте у велику і простору квартиру з двома диванами. Заднє віконце, розміром з люстерко для бриття, яке входить у комплект бритви «Харьков», створює незабутню атмосферу спокою і комфорту. Крізь нього не видно нічого ані з салону, ані з вулиці. Таке віконце. Над заднім диваном аркоподібне склепіння даху машини підкреслює нескінченність всесвіту і створює ілюзію прекрасного чистого неба, яке загинається у вас за головою і падає нафіг кудись за диван, тим самим стверджуючи гіпотезу, що земля кругла. Випукла люстра посередині височенного, як австрійські перекриття львівського вокзалу, даху «Победи» включалася таким самим помпезним і великим тумблером, щоб не промахнутися в темноті. Коли світло заливало салон машини, вам не вистачало тільки одного — вазонків на прекрасних овальних вікнах автомобіля. Переднє, тобто вітрове скло, щоб не відволікати водія від спокійної, по-домашньому затишної атмосфери внутрішнього світу «Победи» бардаком, який твориться на дорозі, було продумано вузькою щілинкою, переділеною посередині планкою, як захисні окуляри токаря. Крізь нього, так само як і крізь його задній прототип, майже не було видно нічого в обидва боки — туди і назад. Тобто людина, яка мала щастя керувати цією квартирою на колесах, жила своїм життям, і безпекою своєї подорожі завдячувала решті водіїв, у яких боліли голови, як з нею щасливо розминутися на дорозі.

Сів у цей салон — і в мене ринули сльози захвату від того, що я відчув. Сідала були зроблені на замовлення якогось партійного боса зі шкіри свиноматки і приємним холодком свинячого тіла завершували перелік всіх плюсів, пов'язаних із цим агрегатом.

Художник стояв осторонь і не знав, чи йому радіти, чи плакати, що машина, від якої в гаражі звільнилося місце для тролейбусного

парку Львова, нарешті поїде в світ не з ним, а з якимось ненормальним студентом, котрий назвав себе медиком, а виглядав як безробітний лондонський докер, який збирав фляшки від пива по смітниках чорного району Пекхем.

— Ну шо, ідем у МРЕО? — На правах нового власника в мене прорізався командний вокал, який і вивів художника зі ступору.

— Ага, тільки переодінуся, — промимрив він і почовгав старими шльопанцями по піщаному подвір'ю. Його кіт, який німо спостерігав за нами весь цей час, полизав собі під хвостом, посміхнувся сам до себе і заліз під машину.

Я провірив усі з'єднання, зроблені мною п'ять хвилин тому. В техніці я шарив рівно настільки, щоби закрутити клеми на акумуляторі й повернути ключ запалювання, що успішно й зробив. «Победа» продовжувала мовчати. Я крутнув ключем ще раз — шіт хеппенс, як кажуть англійці. У цей момент прийшов художник з величезною металевою корбою в руках. Я вмить подумав, що він провірив дома бабки, і вони виявилися фальшиві. Видно, Ориська підсунула мені якесь «паліво». Недарма вона так легко з ними розсталася. Понавозила фуфла від турків і тепер людям втуляє. Але художник з незмінно розгубленим видом на фейсі продекламував, що без допомоги цієї штуки машина не виїжджала з гаража ні разу. Виявляється, треба було вставити цю корбу в спеціальну дзюру в решітці спереду і крутити, попукуючи в такт провертання засохлих циліндрів. З таким процесом я в своєму невинному житті ще не стикався. Але все буває перший раз. Я вставив корбу в отвір і почав займатися з «Победою» повільним і гнітючим сексом. Художник слідкував за мною пару хвилин і, коли я став нагадувати астматика, який душиться від приступу, сказав, що, можливо, треба підкачати педаль газу, після чого заліз у кабінку й пару разів натиснув ногою на гашетку. Я крутнув горбату корбу, і якесь дивне відчуття мені підказало, що цей інструмент стане невід'ємною частиною МЕНЕ самого на ближчі роки. Вагою всього тіла я опустився на злощасний костиль і крутнув сильніше і швидше, ніж до того. Машина кінчила! Їй сподобався спосіб, у який я гвалтував її залізну піцунду. Вона рикнула і завелася. Двигун працював на диво рівно і розмірено. Звук, правда, був такий, ніби падає вантажний літак.

— Просто глушака нема, — вирішив мене втішити художник.

— Я вже поняв, — відповів я, але голосу мого в рокоті цього звіра художник не чув. Радість моя все ж таки була набагато біль-

шою, ніж розчарування. Ще один похід з К'юром, і буде глушак. Яка різниця — що відкручувати. Художник недовіриливо запитав:

— Ти їздити вмієш?

Я хотів відповісти образливо, але проковтнув, боячись, що він передумає її продавати.

— Я з трьох років за рулем, — збрехав я і запхався на місце водія. Художник сів збоку, і я рушив. Важіль, який переключав передачі, був на рулі, як в американських тачках, і я забалдів, як дитина. Коли врубав першу — до себе і вниз! Друга — від себе і ще раз від себе.

— Класно їде, — сказав я художнику, не розуміючи, як вона мала їхати, щоб я такого не говорив. Машина плавно котилася по львівській бруківці, гуркочучи своїми повідкручуваними тельбухами. Люди повертали голови і реагували по-різному. Одні крутили пальцем біля виска, другі кричали нам услід щось приємне, типу: де ви її відкопали, придурки? Треті показували «фак», а четверті мурчали собі під ніс різноманітні прокльони на нашу адресу. Одне слово, я і моя машина з самого початку нашого сумісного життя викликали в людей абсолютний позитив.

У міліції ми були недовго. Зробивши всі необхідні маніпуляції, художник швиденько пропав у невідомому напрямку, радий, що не доведеться позоритися ще раз у цій іржавій балії. А я, окрилений, поїхав на Своїй Власній Машині в Новоєврейськ — місто романтиків і вар'ятів, одним з яких був і я.

Я запаркував її перед своїм вонючим під'їздом, викликаючи пошвавлення у бабульок, які тоннами поїдали семки під під'їздом і обсосували в різних площинах абсолютно кожну новину, яка потрадалася їм на очі.

— Диви-диви, то малий Кужьменко вже машину має, — почув я за спиною.

— Де ті куркулі гроші беруть? У старого машина, в малого машина...

Я не відчував радості від спілкування з бабками, і тому жодного разу моя бесіда з ними крім «добрий день» не мала продовження. Я вилетів на третій поверх, подзвонив у свої двері і, коли мама відкрила їх, сказав:

— Ма, вийди на вулицю, шось покажу.

— Принеси сюда, Андрійку, я не маю часу.

— Ма, ну вийди, я тебе прошу. То сюрприз.

Мама одягнула шльопки і вийшла за мною у двір. Бабок було вже більше, і всі косили оком на мій тарантас. Мама не належала до людей, які люблять іржаві сюрпризи, старші від тебе на тридцять років.

— Я купив машину, — гордо сказав я і ткнув у «Победу» пальцем. — Двісті баксів.

Якби мама вміла втрачати притомність, вона б утратила, але в той момент плани її дій були їй невідомі. Я тільки відчув, як ростуть тиск у її венах і хотіння запустити в мене чимось важким.

— Ти жартуєш? — з ноткою останньої надії спитала вона.

— Ма, крутейша машина, я всьо провірив, давай покаатаю!

— Відстань, мразь мала, шо ти придумав? Їдь, віддай її назад. Звідки ти взяв гроші? Ти ше одну рухлядь в хату приніс? Ти нас із торбами по світу пустиш. Екзамени вчи! Ти як твій тато!

Кількість адресованих на мою скромну персону в'їдливих нарікань була завелика, щоб відповідати на них тут-таки на вулиці. Я мав обширну практику, як виходити з подібних ситуацій. Позаяк я кожну сесію прездавав по пару разів, то прийняв мудре рішення спати не вдома. Мамина істерика була логічною. Рік тому я поїхав з татом купувати першу машину, на яку сім'я збирала гроші все життя. І підговорив його купити стару «Волгу», в якій по дорозі з Тернополя до Новоеврейська повідпадали всі життєво важливі деталі, тато пробив ногами гнилу підлогу, і коло міліції ми, відкривши двері, гальмували ногами. Бо відлетіли ще і гальма. Зовнішній вигляд «Победи» був не краший, ніж у попередниці. Навпаки, нижні краї машини були ніби обгризені крокодилем, з'їдені іржею. Салон і мотор були в суперстані, але мама про це визнає не скоро. Тому вона пішла додому в трансі, а я без настрою поїхав машиною до своєї дівчини Барбари, бо до неї я завжди ходив, коли не мав куди більше йти, і вона мене завжди приймала. Бо вона була моя дівчина. І вона вірила, що хоча б на старість я помудрію. Треба, до речі, в неї спитати, чи її сподівання здійснилися?

«Победу» все-таки прийняли в сім'ю, бо жити особливо не було за що, і вона виявилася спроможною возити нас до Польщі торгувати всякими чудами світу. Але я чекав Великої Справи. Мій друг Бард відкривав візи в Бундес. Він нарив якийсь канал і їздив туди що два тижні. Чи то просто подихати вільним повітрям об'єданого Берліна, чи покурити шмаль з друзанами на Курфюрстендамі, чи подивитися концерт Ніка Кейва, чи сходити на паті в Тахелес або Трезор, чи

відвезти пару манекенів, які він купував по три рублі за штуку, а там заганяв безголовим швабам по 150 дойчмарок за облуплену страшидлу — ніхто того не знав. Бард кайфував од тих поїздок. Він виглядав на той час як справжній європеєць. На ньому завжди були штани, які пройшли всі можливі світові війни, і куртка, яка мала за собою подібну дорогу. Так ходила вся Європа, і так ходив Бард.

Я дивився по теліку якусь страшилку Брайана Клеменса з польським перекладом, як задзвонив телефон.

— Андрійку, до тебе, — мама передала слухавку з довжелезним дротом, за який заплутувалися всі, хто ходив по коридору. Але не знаходилося раціоналізатора, щоби той шнур колись обрізати.

— Альо, — не відриваючи очей від страшного носатого чувака, який бігав за тьоткою з охотою її покромсати, озвався я.

— Кузьма, це Бард. Я чув, ти тачку купив?

— Чувак, тачіла бомбова, ми до Польщі разів сорок вже з'їздили. Я на ній півбатьківщини тудя вивіз. Чувіха їде, як танкер.

— Я в Бундес збираюся, ти не хочеш?

— А коли?

— Десь через тиждень, — відповів Бард. Він знав, що я максимально необов'язковий тіпец. Мене в різних кінцях Львова могло чекати до десяти людей в той самий час, коли я навіть не збирався виїжджати з рідного Новоеврейська і слухав радіо на даху будинку разом із Зоською, бо більше ніхто, крім нього і мене, не слухав радіо на даху. Там смерділо смолою або падало на голову — одне з двох. Але поляки там тягнули ліпше, ніж удома. Він сказав — через тиждень, що мало означати — завтра треба здати йому паспорт для візи. Він робив поправку на мою непунктуальність. Мене це тішило. Я любив, коли робили поправки на мене. Значить, ще комусь на цьому світі я потрібний.

— О'кей! — легко згодився я. Поїздки в Берлін з Бардом я любив, ще не маючи машини, а тепер все обіцяло бути набагато цікавішим і насиченішим.

Віза була готова через два дні, і Бард знову подзвонив:

— Чувак, я домовився за манекени в Бучачі, може, приїдеш за мною туди і забереш мене з ними?

— Нефіг делать, — сказав я. — Скільки їх буде?

— Шість дітей.

— Не поняв?

— Ну, діти-манекени — в формах шкільних стоять на вітрині в універмазі. Папік добазарився по три ре за штуку.

— А, ну як діти, то влізуть, у мене багажник малуватий. — На той час я викинув крадений з мусоровоза акумулятор і запхав нормальний, який влізав на своє місце під капот, так що в багажнику звільнилося троха місця.

Я взяв із собою свого тата. Ми їхали якимось чудернацьким шляхом і робили неймовірні петлі по Тернопільській області. «Победа» не належала до найшвидкісніших видів пересування по землі, і максимальна швидкість руху дорівнювала 50—60 км на годину. Спідометр останній раз працював, коли ще був живий Сталін, і ми заміряли швидкість по тому, як в резонанс входило ліве крило, яке відірвалося від кріплення і починало торохкотіти. Це явище мало місце на швидкості 40 км на годину. Гаврик — незмінний автомобільний Гуру Новоеврейська, чувак з електронним голосом, їхав збоку на своєму БМВ і засікав швидкість, а я робив у голові мітки, з якими та швидкість була пов'язана. Тобто коли ти проїжджаєш знак «Обмеження сорок» — треба скинути газ до того, щоби з двору долетів звук, як з дробильного цеху на нашому сірчаному заводі. Тоді менти не спиняли. Вони взагалі рідко спиняли мою машину. Її зовнішній вигляд яскраво підкреслював неспроможність господаря дати щось на розвиток української міліції.

Ми з татом доперли до містечка Бучач десь по обіді. Бард чекав нас в універмазі разом з Папіком. Папик був точною копією Барда, тільки трошки нижчим, грубшим і старшим. Ми привіталися і зайшли всередину. Нас зустрів абсолютно пустий універмаг, пустий в плані повної відсутності товару на полицях. Продавалися тільки металічні кришки для закрутки варення в банках. Причому їх було просто до фігіщі. Більше не було ЗОВСІМ НІЧОГО. Як після татарського іґа. Але весь персонал був на робочих місцях, і літав слушок, що мають підвезти калісони. Я не знаю, чи калісони здатні ошчасливити тридцять людей, які броунівськими частинками снували біля того прилавку, де їх мали викинути, і, заважаючи один одному, ловили свій нехитрий кайф. Ми піднялися на другий поверх, і Папик Барда зник у дверях підсобки. Він був завучем у ПТУ і міг у Бучачі ВСЕ! За хвилину він вийшов з підсобки і ознаймив тоном Наполеона, який щойно спалив Москву:

— Віталічко, по три не буде. Я домовився по три п'ятдесят.

— Супер, тато! — відповів на це Бард, дістав два червонці, а решту досипав копійками. За Папіком вийшла продавщиця, яка скоїла цей злочин і продала інвентар магазину.

Зміст

Я, «ПОБЕДА» І БЕРЛІН	3
МІСТО, В ЯКОМУ НЕ ХОДЯТЬ ГРОШІ	59
Я, ПАШТЕТ І АРМІЯ	
I. Початок дурдома	112
II. Учебка маразма	124
III. Несподівана лафа	140
IV. Паштет?	142
V. Будні нашого «зоопарка»	144
VI. Операція «Шарики»	163
VII. Секс в барокамері	173
VIII. Ноїв Ковчег	178
IX. Паштет і конференція	181
X. Санітарка по імені Жанна	185
XI. Трактор в болоті і два вертольоти	197
XII. Рок-побойще	205
XIII. Мій тато і ондатри	223
XIV. Lady Pank, Ленінград і геї	230
XV. Кінець казки	245
Я, ШОНІК І ШПІЦБЕРГЕН	257
ПОЕЗІЯ	
Бути маленьким	272
Вам з неба не видно	273
Велика стіна	274
Відстань	275
В ліжку спав	276
Герой	277
Годинник	278
Давай з тобою займатися любов'ю (Светрик)	279
Дивні люди	280
Дикі люди	281
Дівчина Кончіта	283

Діти	284
До смерті і довше	285
Духи	286
Душа і плоть	287
З Новим роком	288
Зламані крила	289
І буде так	290
І так то вже є	291
Коралі	292
Любити платити	293
Люди, як кораблі	294
Маленька зимна пташка	295
Малий	296
Манекен	297
Моя дочка Україна	298
Моя королева	299
На даху	300
Наприклад	301
Наш останній танець	302
Наші	303
Не засипай ті ями	304
Небо	305
Небо каже (Йди сюда)	306
Оля	307
Осінь-зима	308
Плани (На тоді, коли)	309
«Побєда»	310
Понурі танці	311
Притулися	312
Просто МИ	313
Разом ми	314
Руки медузи	315
Сам собі країна	316
Секс (То море з людей)	317
Соло	319
Старий	320
Старі фотографії	321
Танго	322
Твій портрет	323
Телефони	324
Техносекс	325
Тіна, Тіна	326
То мій голос	327
Турбо-техно	328

Україна	329
Хай буде так, як хочеш ти	330
Холодний смак	331
Цукор	332
Червоні колготки	333
Чим пахне?	334
Чуєш біль	335
Шукав свій дім	337
Я живу	338
Я йшов	339
Я сховаю тебе (Любов)	340
100 годин	341
Гламур	
Кольорова	342
Падай	343
Гламур	344
Шампанські очі	345
Ще одна пісня про любов	346
Нам казали	347
Італодіско (Шкільна любов)	348
Півроку зима	349
Зірка кіно	350
З Новим роком і Рождеством	351
Про любов?	
Парасолі	352
Про любов?	353
Шмата	354
Мумітроль	355
Хлопці-олігархи	356
Вибач	357
Алло!	358
I Love You, Barselona	359
Загублені діти	360
Інфляція. Дурдом	361
Моя еволюція	
Кинули	362
Пусту мене	363
Дура-цензура	364
Тепла зима	365
Випускний	366
Вазелін	367

Еволюція	368
Якби я знав	369
Квінти	370
Я не тримаю зла	371

Радіо Любов

Говорили і курили	372
Не думай про завтра	373
Місця щасливих людей	374
Сліди	376
Мам	378
Ніби в раю	379
Радіо Любов	380
Тримай її за руку	381
А під Новий Рік	382

Добряк

Добряк	383
Руїна	384
Don't Worry	385
Остання сигарета	386
Буковель	387
Чекаю ночі	388
Дівчина з кафешки	389
То є Львів	390
Місто	392
Лист до друга	393

25

Дельфіни	394
Глобус	395
Медляк	397
Пором	398
Порш панамера	399
Історія	400
Дякую, люди!	401
Амнезія	402
Протилежні	404
Хочу тебе не загубити	405
Я злий!	407
Лист до президентів України	408
Сука-війна	409
Кінець фільму	410